

LINGUISTICS AND TRANSLATION STUDIES.
МОВОЗНАВСТВО І ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

УДК 81.42

[http://dx.doi.org/10.31548/philolog14\(2\).2023.01](http://dx.doi.org/10.31548/philolog14(2).2023.01)

До питання синтаксису зв'язного мовлення
revisiting syntax of coherent speech

Василь ШИНКАРУК, доктор філологічних наук, професор
Vasyl SHYNKARUK, Doctor of Sciences in Philology, Professor
E-mail: vashyn2010@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-8589-4995>

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, Україна
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Анотація. У науковій статті розглянуто питання синтаксису зв'язного мовлення; визначено взаємозв'язок речення і висловлення; обґрунтовано, що перетворення речення (абстрактної мовної одиниці, реченнєвої схеми) у висловлення (мовленнєву одиницю) великої ваги набуває змістоє членування, істотне для певної ситуації, для відповідного комунікативного завдання. З метою аналізу структурних, семантичних та прагматичних виявів реального мовного процесу, функціонування синтаксичних одиниць у плані комунікативної номінації у тексті введено поняття дискурсивного висловлення, враховуючи сукупність екстралінгвістичних, прагматичних, психологічних факторів. Доведено, що саме з теорією дискурсу найтісніше пов'язується поняття про текстову комунікативну одиницю дискурсивне висловлення – текстове поєднання парцельованих чи сегментованих частин речення або самостійних предикативних одиниць, об'єднаних тематично, що співвідносні з цілісною синтаксичною одиницею – граматичним простим чи складним реченням.

Ключові слова: синтаксис, синтаксис зв'язного мовлення, текст, дискурс, речення, висловлення, дискурсивне висловлення.

Актуальність дослідження (Introduction). У мовознавстві питання про комунікативну одиницю, більшу ніж речення, є проблемне і дискусійне. Увагу лінгвістів привертає зв'язне мовлення, механізм виникнення синтаксичних одиниць як у сфері мови, так і у сфері живого спілкування, а також характер взаємодії і динаміки обох сфер. І. Р. Вихованець у зв'язку з цим слушно зазначає, що «опис мовних зразків синтаксичних одиниць у їх системних взаємозв'язках становить першорядне завдання синтаксису. Всебічне обґрунтування функціональних особливостей синтаксичних одиниць у мовному плані засвідчує зрілість синтаксичної теорії і її спрямованість на пояснення найскладніших синтаксичних явищ. Високий рівень абстрагування мовної сфери не ігнорує показників сфери мовлення, а навпаки, уможливорює глибоке пояснення всіх мовленнєвих модифікацій синтаксичних одиниць» (підкреслення наше – В. Ш.) [4, с. 20].

Аналіз досліджень і публікацій (Literature Review). Пояснити синтаксичні одиниці з точки зору знакової теорії мови є спробою мовознавців цікавою і перспективною, але вона вимагає подальших уточнень, зокрема, визначити взаємозв'язок речення і висловлення. О. С. Мельничук визначає речення як «основу знакову одиницю мовлення, яка формується з мовних знаків нижчого порядку – лексичних, фразеологічних і синтаксичних – і відзначається внутрішньою цілісністю і зовнішньою автономністю, виступаючи поза контекстом у ролі закінченого відрізка мовлення і виділяючись у контексті на єдиному рівні членування» [6].

Чимало мовознавців визначають висловлення на тлі поняття речення. Зокрема, український мовознавець І. Р. Вихованець зауважує, що «Висловлення – це одиниця мовленнєвого спілкування, залежно від різних теоретичних підходів відмінність висловлення від речення учені вбачають в

обсязі цих одиниць, у формально-синтаксичному, семантико-синтаксичному і функціональному планах» [3, с. 154].

Концепт речення належить до активно опрацьовуваних мовознавцями (праці Е. Бенвеніста, І. Вихованця, К. Городенської, Н. Гуйванюк, А. Загнітка, Н. Іваницької, О. Мельничука, В. Ожогана, О. Потебні, Є. Тимченка, та ін.), адже від розуміння речення залежить трактування інших синтаксичних одиниць того самого рівня.

Багатогранно визначається мовознавцями і поняття «текст», «дискурс». Є. Косеріу зауважує, що мовленнєвий акт або ряд зв'язаних мовленнєвих актів, які здійснює індивід у певній ситуації, є текстом (усним чи письмовим). А.Греймас відзначає, що дискурс (текст) – це єдність, яка розщеплюється на висловлювання і не є результатом їхнього зчеплення (concatinatio). С. Шепітько зауважує, що дискурс – це вербалізований в тексті тип дискурсивної діяльності за сферою комунікації, мовленнєва взаємодія представників відповідної соціальної групи/інституту з метою реалізації статусно-рольових можливостей у заданих цим соціальним інститутом межах [20, с.164]. Термін «науковий дискурс» був введений в ужиток П. Біззелл у 1999 році на позначення поєднання ненаукового і наукового дискурсу [21].

Мета наукової статті (Aim) – розглянути питання синтаксису зв'язного мовлення, визначити взаємозв'язок речення і висловлення та обґрунтувати дискурсивне висловлення як текстове поєднання парцельованих чи сегментованих частин речення.

Застосовано в науковому дослідженні **методи (methods of research)** аналізу наукових джерел, порівняння, узагальнення і систематизації.

Результати (Results of the research). Комунікативна організація речення, пов'язана з його актуальним членуванням, стосується темо-ремних відношень у висловленні. За перетворення речення (абстрактної мовної одиниці, реченнєвої схеми) у висловлення (мовленнєву одиницю) великої ваги набуває змістове членування, істотне для

певної ситуації, для відповідного комунікативного завдання.

У зв'язку з розрізненням аспектів синтаксису лінгвісти переважно не акцентують увагу на специфіці висловлення, а інтерпретують його як комунікативний аспект самої структури речення, тому помітна тенденція не протиставляти речення висловленню. Лінгвістику тексту насамперед цікавлять лінгвістичні ознаки зв'язку двох чи кількох речень (висловлень) між собою. С. С. Волкова зазначає, що речення, являючи собою діалектично-двоїсту одиницю, є вищою одиницею структури мови і нижчою (вихідною) одиницею структури мовлення, отже, і тексту [5, с. 24].

Не всі мовознавці одноставні у розумінні речення як базової одиниці тексту, мотивуючи це тим, що текст – ідеальна вища комунікативна одиниця, що тяжіє до змістової замкнутості і завершеності. Чимало лінгвістів наголошує на взаємозв'язку синтаксису речення і синтаксису тексту, на необхідності вивчення структури тексту у зв'язку з типологією речення, оскільки «саме речення є тією коміркою, тією клітинкою, на основі якої, шляхом інтеграції ряду речень за законом текстового синтаксису, будується текст будь-якої довжини» [5, с. 24].

Лінгвістика тексту вивчає закони організації зв'язного тексту. Проте, незважаючи на це, не виникає ніяких сумнівів у тому, що один з аспектів аналізу функціонування речення в тексті повинен бути пов'язаний з виявом текстоутворюючих потенцій речення як сегмента складнішої синтаксичної організації.

Ф. С. Бацевич зауважує, що висловлення, наповнені саме таким комунікативним смислом, окрім ілокутивної складової, мають складову пропозитивну з її темо-рематичним членуванням, асертивно-пресупозитивними чинниками та складову прагматичну, яка взаємодіє з імплікаціями та імплікатурами дискурсу. Усе це дає можливість згодитися з тим, що мовленнєвий акт – це одиниці вербальної комунікативної діяльності, складові мовленнєвих жанрів, носії їх ілокутивних сил [1, с. 24].

З метою аналізу структурних, семантичних та прагматичних виявів реального мовного процесу, функціонування синтаксичних одиниць у плані комунікативної номінації у тексті вводимо поняття дискурсивного висловлення (від фр. discours – мовлення, зв'язний текст), враховуючи сукупність екстралінгвістичних, прагматичних, психологічних та ін. факторів [18]. Текст-дискурс враховує комунікативну спрямованість, мовленнєву ситуацію, авторизацію з боку мовця, різноманітні прагматичні параметри мовлення, взаємозв'язок загального і конкретного, нового і відомого, суб'єктивного і об'єктивного тощо.

У словнику-довіднику (Р. Т. Гром'як, Ю. А. Ковалів та ін.) подано, що «Дискурс – сукупність висловлювань, що стосуються певної проблематики, розглядаються у взаємних зв'язках з цією проблематикою, а також у взаємних зв'язках між собою. Одиницями дискурсу є конкретні висловлювання, які функціонують у реальних історичних, суспільних і культурних умовах, а у своєму змісті та структурі відбивають часовий аспект, інтеракції між партнерами, що витворюють даний тип дискурсу, а також простір, в якому він відбувається, значення, які він творить, використовує, репродукує або перетворює. Французька школа дискурсу (Е. Бенвеніст та його послідовники) виділяє в ньому два основні аспекти: висловлювальний і висловлюваний; перший стосується того акту висловлення чогось (мовлення, записування), який відбувається тут і зараз, а другий – того, про який мовиться, чи певної фабули або історії, що презентується як безособова, відносно самостійна, зі своїми елементами цілісності» [7, с. 201].

Поняття про текстову комунікативну одиницю найтісніше пов'язується саме з теорією дискурсу. Дискурсивне висловлення – це передусім текстове поєднання парцельованих чи сегментованих частин речення або самостійних предикативних одиниць, об'єднаних тематично, що співвідносні з цілісною синтаксичною одиницею – граматичним простим чи складним реченням [18, с.8].

У сучасній мовознавчій науці

вивчення дискурсивних висловлень, що є синтаксично членовані структурні одиниці, співвідносні з простими, складними чи багатоконпонентними реченнями, тісно пов'язані з дослідженням лінгвістики тексту. Іноді поняття «дискурсу» і «тексту» не розрізняють, хоч у мовознавчій науці намітились певні тенденції до їх розмежування. Т. ван Дейк у своїх наукових доробках розмежовує поняття «дискурсу» і «тексту» [див. 24]. Учені розуміють під текстом переважно абстрактну, формальну побудову, а під дискурсом – різноманітні види актуалізації текстових поєднань з урахуванням комунікативних, прагматичних та функціональних характеристик одиниць дискурсу.

У дослідження синтаксису зв'язного мовлення серйозним внеском є монографія Т. І. Сільман «Проблеми синтаксичної стилістики (на матеріалі німецької мови)» [16, с. 3], де на матеріалі текстів Гердера, Вінкельмана, Гете, Гейне розглянуто проблеми і завдання, які виникають при стилістичному аналізі явищ синтаксису, зокрема синтаксису «великого контексту».

Домінуючий у мовознавстві з кінця 70-х років ХХ ст. інтерес до різних аспектів функціонування мови, до законів комунікації змінив сам підхід до тексту, як до об'єкту дослідження. У лінгвістиці провідним став підхід, який один із дослідників назвав так: «від речення – до тексту» [22, с. 120], де вивчення тексту інтерпретують як аналіз його компонентів – абзаців, темо-рематичних послідовностей, а текст розглядають здебільшого як когерентну множину речень і лексичні одиниці тлумачать з погляду тієї функції, яку вони виконують у цілісному текстовому утворенні.

З метою досконалого вивчення комплексної організації і майстерності висловлення постала потреба уваги мовознавців до лінгвістики тексту, до таких синтаксичних структур – надфразних єдностей. Розуміння надфразної єдності як елемента тексту характерне для багатьох синтаксичних досліджень української мовознавчої науки, для якої цей аспект є традиційним. Зокрема, у «Курсі сучасної української літературної мови» за ред.

Л.А.Булаховського крім речень, згадуються «вищі єдності». «Синтаксис є той розділ її (граматики), – зазначено у цій праці, – який вивчає загальні і характеристичні для даної національної мови особливості зв'язків між словами і типи об'єднання їх у речення та вищі єдності (підкреслення наше – В. Ш.) такою мірою, якою вони мають суто мовні ознаки» [11, с. 4].

В українському мовознавстві відомі праці О. Є. Пивоварова, який відзначає, що «надфразні єдності формуються із граматичних, лексико-семантичних, інтонаційних (ритмомелодичних) та концептуальних засобів» [див. 14, 15].

Надфразну єдність тлумачать дуже широко, зокрема, у Словнику лінгвістичних термінів Д. І. Ганича, І. С. Олійника: як «композиційно-синтаксичну конструкцію, в якій об'єднуються кілька речень, фраз і навіть абзаців, що мають певну змістову завершеність і структурну єдність, яка досягається використанням лексичних, граматичних та інтонаційних засобів» [6, с. 144].

З урахуванням суспільно-комунікативних потреб дослідження проблем надфразних єдностей обґрунтовано в праці І. К. Білодіда «Надфразні єдності як елемент тексту в функціональних стилях літературної мови», який відзначає, що «надфразна єдність як елемент тексту є складне синтаксичне ціле, композиційно (за змістом і граматичними ознаками) оформлений відрізок текстового масиву, що становить певне завершене висловлення в структурі усього тексту, на фоні словесного твору. Це є один із елементів членування мовного потоку – потоку думки, більший за інші синтаксико-семантичні одиниці» [17, с. 18].

Дослідження дискурсивних висловлень пов'язане з поняттям парцеляції та приєднувальних конструкцій, які, на думку деяких дослідників, функціонально наближені до вставних і деяких постпозитивних відокремлених членів (П. С. Дудик [див. 9], П. П. Коструба [див. 10], І. З. Петличний [див. 13] та ін.). Чимало мовознавців явище «парцеляції» часто змішують з приєднанням. Зокрема, С. М. Марич розглядає парцельовані конструкції в порівнянні з приєдну-

вальними структурами. Він зазначає, що «парцеляція – це процес членування єдиної синтаксичної структури речення, що реалізується в кількох інтонаційно-смыслових одиницях мовлення – фразах. Парцельовані конструкції, які утворюються у мовленні в результаті стилістично мотивованого членування речення, зберігають особливості синтаксичного зв'язку того речення, яке розпалося. Збереження відповідного синтаксичного зв'язку вказує на залежність парцелята від основного речення. З другого боку, і основне речення часто може бути незавершеним у смисловому, структурному та інтонаційному планах без парцелята, що є свідченням їх двобічної залежності» [12, с. 75].

У мові художніх творів і публіцистиці поширені синтаксичні конструкції, що за структурою розчленовані на дві або більше частини речення, які оформлені в тексті як окремі речення, тобто «від крапки до крапки», за смыслом і граматично тісно зв'язані одна з одною і легко можуть бути об'єднані в одну комунікативну одиницю – просте чи складне речення.

Актуалізація пристосовує висловлення до потреб конкретної мовленнєвої ситуації, надає йому форми, що відповідає комунікативній меті повідомлення, умовам конситуації. Засобами актуалізації є зміна порядку слів, інтонаційної структури вихідного члена парадигми і перетворення його в синтаксично залежне висловлення. Наприклад: *Там чабанисько. Стоїть в леваді під лісом (О. Кобилянська) // Там чабанисько стоїть в леваді під лісом. У цьому випадку маємо дискурсивне інтонаційно членоване висловлення з перерваними синтаксичними зв'язками, що співвідносне з граматичним формально-елементарним (простим) реченням. Тут була всячина на столі ліпше, як у якого царя! І препишні їди, і вина, і горівка (Ю. Федькович) // Тут була всячина на столі ліпше, як у якого царя: і препишні їди, і вина, і горівка.* Наведене дискурсивне висловлення кореферентне з граматичним простим ускладненим реченням. У першому наявна препозитивна актуалізація компонентів “там” і “чабанисько”, у другому – постпозитивна,

що розкриває і конкретизує значення слова “всячина” сурядним рядом слів форм.

Висновки і перспективи (Conclusions and future perspectives). Спостереження над функціонуванням синтаксичних одиниць у сфері живого мовлення уможлиблює узагальнення їх модифікацій як наслідку процесу структурування (синтаксування). Текст-дискурс як сфера функціонування висловлення дає змогу врахувати мовленнєву ситуацію, авторизацію з боку мовця, різноманітні прагматичні параметри мовлення, взаємозв'язок активних та суб'єктивних факторів тощо. Тут чітко простежується асиметрія між планом вираження і планом змісту, між висловленням-реченням і висловленням-комунікатом, тобто висловленням, що не має певного граматичного зразка, а також висловленням-надфразою єдністю. Вивчення синтаксису зв'язного мовлення,

зокрема дискурсивних висловлень як функціонально-мовленнєвих одиниць, у плані їх формально-семантичних кореферентних співвідношень із граматичними простими та складними реченнями є одним із перспективних завдань мовознавчої науки на сучасному етапі. Результати таких досліджень знаходять застосування в практиці викладання мови та для конкретних практичних цілей, адже робота з мовленнєво-комунікативним матеріалом (текстом) «сприяє успішному особистісному розвитку студентів, формуванню в них україномовної комунікативної компетентності, риторичної культури – передумови успіху в практичному оволодінні рідною мовою, здатністю використовувати її для успішного спілкування в реальних життєвих обставинах, майбутній професійній діяльності» [19, с. 375–376].

Список використаних джерел

1. Бацевич Ф. С. Термінологія комунікативної лінгвістики: аспекти дискурсивного підходу. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». № 453. 2002. С. 30–34.
2. Білодід І. К. Надфразні єдності як елемент тексту в функціональних стилях літературної мови. Мовознавство. 1979. № 2. С. 18
3. Вихованець І. Р. Граматика української мови: Синтаксис. Київ : Либідь, 1993. 354 с.
4. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови. Київ : Наук, думка, 1992. 222 с.
5. Волкова С. С. Про синтаксичну суть понять «одиниця тексту» і «текстуальний зв'язок». Структурна і математична лінгвістика. 1980. Вип. 8. С. 24.
6. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ : Вища школа, 1985. 360 с.
7. Гром'як Р.Т., Ковалів Ю.А. та ін. Дискурс. Літературознавчий словник-довідник. Київ : Академія, 1997. С.201-202.
8. Гуйванюк Н. В. Формально-семантичні співвідношення в системі синтаксичних одиниць: автореф. дис.... докт. філол. наук. Київ, 1993. 34 с.
9. Дудик П. С. Видільні речення в

сучасній укр. літературній мові. Укр. мова в школі. 1955. № 6. С. 10–15.

10. Коструба П. П. До питання про поняття і класифікацію неповних речень. Питання українського мовознавства. Книга 4. Львів, 1960. С. 29–32.

11. Курс сучасної української літературної мови: Синтаксис / За ред. Л. А. Булаховського. Київ: Рад. школа, 1951. Т. 2. 406 с.

12. Марич С. М. Структурні і смислові особливості парцельованих конструкцій. Українське мовознавство: Респ. міжвідомчий збірник. Вип. 15. Київ: Вища школа, 1988. С. 75.

13. Петличний І. З. Приєднувальновидільні речення в українській літературній мові. Ювілейна наукова сесія присвячена 300-річчю Льв. ун-ту. Львів, 1961. С. 39–40.

14. Пивоваров О. Є. Граматичні засоби організації надфразних єдностей у прозі М. Коцюбинського. Наук. зап. КДІ ім. Т. Г. Шевченка. 1958. Т. 17. Вип. 2.

15. Пивоваров О. Є. Стилiстичні засоби організації надфразних єдностей у художній прозі Коцюбинського. Дослідження з української мови. Київ, 1958.

16. Сільман Т. І. Проблеми синтаксичної стилістики на матеріалі німецької прози. 1967. 125 с.

17. Сучасна українська літературна

мова: Синтаксис / За ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук, думка. 1972. 515 с.

18. Шинкарук В. Д. Нарис із синтаксису зв'язного мовлення (теоретичний спецкурс для університетів). Відп. ред. Н. В. Гуйванюк. Чернівці, 1997. 152 с.

19. Шиянюк Л.М. Текст як основа формування риторичної культури студентів-нефілологів. Вісник Львівського університету. 2010. Вип. 50. С. 371–377.

20. Шепітько С. Компонента наукового дискурсу. Наукові записки. Випуск 89 (5). Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 5 ч. Кіровоград: ВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2010. С.164–167.

21. Ahmad, J. (2012). Stylistic Features of Scientific English: A Study of Scientific Research Articles. *English Language and Literature Studies*. 2012. Vol. 2. № 1. P. 47–55. URL : www.ccsenet.org/ells

22. Gobin Z. Textsorten. Ein Methodenvergleich illustriert an einem Morhen. Gobin. Brussel. 1984. 275 s.

23. Harris Z. Discours analysis. *Language*. 1952. V. 28. № 1

24. Van Dijk T. A. Text and Context: Exploration in the Semantics and Pragmatics of Discourse. Amsterdam, 1976.

References

1. Batsevych, F. S. (2002). Terminolohiia komunikatyvnoi linhvistyky: aspekty dyskursyvnoho pidkhodu [Terminology of communicative linguistics: aspects of the discursive approach. *Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic*. No. 453. P. 30–34.

2. Bilodid, I. K. (1979). Nadfrazni yednosti yak element tekstu v funktsionalnykh styliakh literaturnoi movy [Superphrasal units as an element of text in functional styles of literary language]. *Movoznavstvo [Linguistics]*. No. 2. P. 18

3. Vykhoanets', I. R. (1993). Hramatyka ukrayins'koyi movy: Syntaksys [Grammar of the Ukrainian language: Syntax]. Kyiv : Lybid, 368.

4. Vykhoanets, I. R. (1992). Narysy z funktsionalnoho syntaksysu ukrayins'koyi movy [Essays on the functional syntax of the Ukrainian language]. Kyiv : Nauk. dumka, 224

5. Volkova, S. S. (1980). Pro syntaksychnu sut poniat «odnytsia tekstu» i «tekstualnyi zviazok» [About the syntactic

essence of the concepts "text unit" and "textual connection"]. *Strukturalna i matematychna linhvistyka [Structural and mathematical linguistics]*. Vol. 8. P. 24.

6. Hanych, D. I., Oliinyk I. S. (1985). *Slovnnyk linhvistychnykh terminiv [Dictionary of linguistic terms]*. Kyiv : Vyshcha shkola. 360 p.

7. Hromiak, R.T., Kovaliv, Yu.A. ta in. (1997). *Dyskurs [Discourse]*. // *Literaturoznavchyi slovnnyk-dovidnyk [Literary dictionary-reference]*. Kyiv : Akademiia. P. 201-202.

8. Huivaniuk, N. V. (1993). Formalno-semantychni spivvidnoshennia v systemi syntaksychnykh odynyts: avtoref. dys.... dokt. filol. Nauk [Formal-semantic relations in the system of syntactic units: autoref. diss.... doc. philol. of science]. Kyiv. 34 p.

9. Dudyk, P. S. (1955). Vydilni rechennia v suchasni ukr. literaturnii movi [Separate clauses in modern Ukrainian. literary language]. *Ukr. mova v shkoli*. No. 6. P. 10-15.

10. Kostruba, P. P. (1960). Do pytannia pro poniattia i klasyfikatsiiu nepovnykh rechen [On the question of the concept and classification of incomplete sentences]. *Pytannia ukraïnskoho movoznavstva [Issues of Ukrainian Linguistics]*. Book 4. Lviv. P. 29–32.

11. *Kurs suchasnoi ukraïnskoi literaturnoi movy: Syntaksys [Course of modern Ukrainian literary language: Syntax]*. (1951). Za red. L. A. Bulakhovskoho. Kyiv: Rad. shkola. Vol. 2. 406 p.

12. Marych, S. M. (1988). *Strukturalni i smyslovi osoblyvosti partselovanykh konstruksii [Structural and semantic features of parceled constructions]*. *Ukraïnske movoznavstvo: Resp. mizhvidomchyi zbirnyk*. Vyp. 15. Kyiv: Vyshcha shkola. S. 75.

13. Petlychnyi, I. Z. (1961). *Pryiednuvalno-vydilni rechennia v ukraïnskii literaturnii movi [Conjunctive-disjunctive clauses in the Ukrainian literary language]*. *Yuvileina naukova sesiia prysviachena 300-richchiu Lv. un–tu [Jubilee scientific session dedicated to the 300th anniversary of Lv. Univ.]*. Lviv. P. 39–40.

14. Pyvovarov, O. Ye. (1958). *Hramatychni zasoby orhanizatsii nadfraznykh yednostei u prozi M. Kotsiubynskoho [Grammatical means of organizing*

supraphrase units in the prose of M. Kotsyubynskyi]. *Nauk. zap. KDI im. T. H. Shevchenka*. T. 17. Vol. 2.

15. Pyvovarov, O. Ye. (1958). Stylistychni zasoby orhanizatsii nadfraznykh yednostei u khudozhnii prozi Kotsiubynskoho [Stylistic means of organizing supraphrase units in Kotsyubynskyi's fiction]. *Doslidzhennia z ukrainskoi movy* [Research on the Ukrainian language]. Kyiv.

16. Silman, T. I. (1967). Problemy syntaksochnoi stylistyky na materialy nimetskoi prozy [Problems of syntactic stylistics on the material of German prose]. Kyiv. 125 p.

17. Suchasna ukrainska literaturna mova: Syntaksys [Modern Ukrainian literary language: Syntax] (1972). / Za red. I. K. Bilodida. Kyiv : Nauk, dumka. 515 p.

18. Shynkaruk, V. D. (1997). *Narys iz syntaksysu zviaznoho movlennia* (teoretychnyi spetskurs dlia universytetiv) [Essay on the Syntax of Connected Speech (theoretical special course for universities)]. Vidp. red. N.V. Huivaniuk. Chernivtsi. 152 p.

19. Shyianiuk, L. M. (2010). *Tekst yak*

osnova formuvannia rytorychnoi kultury studentiv-nefilolohiv [The text as a basis for the formation of rhetorical culture of non-philology students]. *Visnyk Lviv. un-tu*. Vyp. 50. P. 371–377.

20. Shepitko, S. (2010). Komponenta naukovoho dyskursu [A component of scientific discourse]. *Naukovi zapysky* [Scientific Notes]. Series: Philological sciences (linguistics). Issue 89 (5). U 5 ch. Kirovohrad: VV KDPU im. V.Vynnychenka. P.164–167.

21. Ahmad, J. (2012). Stylistic Features of Scientific English: A Study of Scientific Research Articles // *English Language and Literature Studies*. Vol. 2. № 1. P. 47–55. URL : www.ccsenet.org/ells

22. Gobin, Z. (1984). *Textsorten. Ein Methodenvergleich illustriert an einem Morhen*. Gobin. Brussel. 275 s.

23. Harris, Z. (1952). *Discours analysis* // *Language*. V. 28. № 1

24. Van Dijk, T. A. (1976). *Text and Contex: Exploration in the Semantics and Progmatcs of Discourse*. Amsterdam.

Abstract. *This scientific article deals with the issue of syntax of coherent speech; the relationship between the sentence and the utterance is defined; it is substantiated that the transformation of a sentence (abstract speech unit, sentence scheme) into an utterance (speech unit) of great importance acquires meaningful segmentation essential for a certain situation, corresponding communicative task. To analyse the structural, semantic and pragmatic manifestations of the real language process, the functioning of syntactic units in terms of communicative nomination, the text introduces the concept of discursive utterance, taking into account a set of extralinguistic, pragmatic, psychological factors. It is proved that the concept of a textual communicative unit is most closely related to the theory of discourse - a discursive utterance - a textual combination of parcelled or segmented parts of a sentence or independent predicative units united thematically, which are related to a complete syntactic unit - a grammatical simple or complex sentence.*

Key words: *syntax, syntax of coherent speech, text, discourse, sentence, utterance, discursive utterance.*